

Ukrainian Orthodox Church of Canada
Українська Православна Церква в Канаді
L'Église orthodoxe ukrainienne du Canada

[Home Page](#) | [Listing of Articles](#)

**Преподобний Микита,
Затворник Печерський,
Єпископ Новгород**

**Venerable Nicetas, Recluse of
the Kyivan Caves Monastery,
Bishop of Novgorod**

Fr. Ihor Kutash - о. Ігор Куташ

kutash@unicorne.org

**«Перше бій, а тоді перемога;/ Спочатку
біль, а тоді втіха...» (з «Похвали» Св.
Миколая Велимировича)**

На 27 –го травня за Григоріанським календарем (це ж 14-го травня за Юліанським) ми святкуємо пам'ять незвичайного послідовника Христа з перших років Християнства в Київській Русі, чия життя показує нам небезпеку духовної гордості, а також і милість Господа, Який ніколи не покидає Своїх дітей. Це Преподобний Микита (грецька версія, «Нікітас» означає «Переможний»), Затворник Печерський, а пізніше Єпископ м. Новгорода в Росії.

Історія Микити, наскільки ми її знаємо,

**“First the battle, then the victory;/ First the
pain, then satisfaction...” (from St. Nikolai
Velimirovich’s “Hymn of Praise”)**

On May 27 on the Gregorian Calendar (which is May 14 on the Julian) we celebrate the memory of a most interesting follower of Christ in the early years of Christianity in Kyivan Rus', whose life shows us the danger of spiritual pride, as well as the mercy of the Lord, Who never abandons His children. It is the Venerable (the usual title for glorified – canonized – monastic Saints) Nicetas (Greek version, meaning “victorious”, in Ukrainian “Mykyta”), Recluse of the Kyivan Caves Monastery and later Bishop of Novgorod in Russia.

Nicetas' story, as we know it, begins with

починається з його вступу в славний Києво-Печерський Монастир у Києві, якого заснували Свв. Антоній і Феодосій, як один із перших Ченців. Ми не знаємо ні його походження (крім того, що він був родом з Києва), ні навіть ім'я, яке йому дали при Хрещенні (Монахам дають інше ім'я при їх постригу).

Ми знаємо, що він був амбітним молодим чоловіком. Його амбіції не були в тому, як це найчастіше буває, щоб іти по шляху придбання матеріальних здобутків. Його метою було піднятися до висот у духовному житті. Таким чином, хоча він був молодий і недосвідчений у боротьбі аскетичної діяльності, в яку Ченці вступають, він наполягав на тому, щоб стати Затворником. Це означало, що він, живучи в Монастирі, мав бути абсолютно відокремленим, жити й молитися на самоті в своїй келії чернечій, лише отримуючи продукти харчування і напої, які будуть йому передані, без того, щоб навіть бачачи тієї людини, яка їх принесла йому!

Ігумен Никон (він служив в цій якості в рр. 1078-1088), учень Преподобного Антонія, який навіть постриг Феодосія, перестеріг о. Микиту про небезпеку духовного омани («прелесті»), коли йтиме він цим шляхом. Та молодого Ченця не вдалося перемовити і те, про що його перестерігали таки збулося. Спочатку він почав чути солодкий аромат у своїй келії та й почув голос, що молився разом з ним. Це дало йому враження, що він швидко домігся поступу в своєму духовному житті, і він став молитися: «Господи, появися мені, щоб я міг Тебе бачити лицем до лица!» А голос відповів, що буде направлений ангел, і що о. Микита повинен йому підкорятися.

І ось, особа подібна на ангела й з'явилася, і доручила йому, що вона буде за нього молитися, а сам о. Микита повинен зосередитися на читанні лише Старого Завіту. У послуху до того, що як він думав, було божественним велінням молодий Чернець занурився у цьому дослідженні так одержимо, що він не міг знести цього, щоб навіть і слухати про читання також і *Нового Завіту*.

Братія зрозуміла, що зайшла проблема, і своїми Молитвами, прогнали демона (бо ж ним насправді був цей

his entry into the renowned Monastery of the Caves in Kyiv, Ukraine, founded by Sts. Anthony and Theodosius, as one of its first Monks. We do not know his background (except that he was a native of Kyiv) nor even the name he was given at Baptism (Monks are given a different name at their Tonsure).

We know that he was an ambitious young man. His ambition did not, as is most often the case, take the route of acquiring material gains. His ambition was to rise to the heights in spiritual life. Thus, although he was young and inexperienced in the struggles of ascetic endeavour upon which Monks embark, he insisted on becoming a Recluse. That meant that he would, while living in the Monastery, be entirely secluded, living and praying in his own monastic cell, simply receiving food and drink which would be given him, without him even seeing the one bringing them to him!

Abbot Nikon (he served as such in 1078-1088), the disciple of St. Anthony who even tonsured St. Theodosius, warned Fr. Nicetas of the dangers of spiritual delusion (“prelest”) in such a path. The young Monk would not be dissuaded and that of which he had been warned came to pass. At first he began to smell a sweet fragrance in his cell and heard a voice praying along with him. This gave him the impression that he was quickly making progress in his spiritual life and he prayed: “Lord, appear to me, that I might see You face to Face!” The voice answered that an angel would be sent and that Fr. Nicetas should obey him.

Sure enough, an angelic-looking being appeared and instructed him that he would pray on his behalf and that Fr. Nicetas should concentrate on reading the Old Testament alone. Obeying what he thought to be a divine command, the young Monk immersed himself in this study so obsessively that he could not bear to hear the *New Testament* being read at all.

The brethren realized there was a problem and, by their prayers, drove away the demon (for that was the true identity of the “angel”). Fr. Nicetas immediately forgot all that he had learned and even had to learn how to read again. He now resumed his ascetic endeavours with *humility* and the Lord rewarded for his repentance and patient endurance. In 1096 he was made Bishop of the prestigious city of Great Novgorod, at that time a part of Kyivan

«ангел»). Тоді о. Микита відразу забув, те чого він був навчився і навіть довелося навчитися знову читати. Тепер він відновив свої аскетичні зусилля зі смиренням і Господь нагородив його покаянню і терпінню. У 1096-му р. він став Єпископом престижного міста Новгород Великого, що на той час було в складі Київської Русі. Він обіймав цю посаду з великим відзначенням протягом 13 років, поки він не заснув у Господі 31-го січня (13-го лютого за Григоріанським календарем) 1108-го р.

За цей час, за його Молитвами, припинилася сильна засуха, а потім була зупинена велика пожежа в місті. Він також привітав у Новгород чудового Св. Антонія Римлянина ([ось тут](#)). Єпископ Микита був похований в Новгородському Соборі, названого, як той у його рідному Києві, Софією. Сам він був розробив план фресок. Святі Мощі Владики Микити були відкриті 30-го квітня (13-го травня за Григоріанським календарем) 1558-го р. Хоча він відійшов до Господа 450 років тому, Мощі були нетлінні, і обличчя його сяяло світлом. Мощі Св. Микити були зложені в раку в Церкві Св. Апостола Пилипа в Новгороді, яка за часів комуністів був єдиною в місті, що залишилася відкритою. Прекрасну й надихаючу розповідь про відвідини цієї Церкви та Мощей Св. Микити на верненім на Православ'я Джима Фореста можна знайти [ось тут](#).

Існує цікавий зв'язок між Св. Микитою і Св. Пилипом. Св. Микита був канонізований під час правління Великого князя Московського Івана IV Василієвича (1530-1584), який в народі відомий як «Іван Грозний». Цьому нещасному чоловікові довелося прийняти на себе цей важкий тягар правління у віці 3-ох літ, на прохання його помиряючого батька. Його мати була його регентом, доки йому не виповнилося 8 літ, коли її мабуть убили. Ми можемо тільки уявити собі стан його життя в руках потужних бояр до його коронації у якості першого «Царя (походить ця назва від слова «Цезар») Всеросійського» в 1547-му році, коли йому було 17 літ. Не дивно, що Іван користався своєю владою з жорстокістю та ірраціональною лютістю.

Тим не менш, цар Іван шукав розради в благочесті і вимагав, щоб члени особливої дружини, яку він створив для виконання своїх

Rus'. He held this post with great distinction for 13 years until he fell asleep in the Lord on January 31 (February 13 on the Gregorian Calendar), 1108.

During this time, by his prayers, a severe drought came to an end and later a major fire was stopped in the city. He also welcomed to Novgorod the remarkable Saint, Anthony the Roman ([see](#)). Bishop Nicetas was buried in the Novgorod Cathedral, named, like the one in his native Kyiv, St. Sophia. He himself had designed the frescoes. Bishop Nicetas' Relics were uncovered on April 30 (May 13 on the Gregorian Calendar), 1558. Although he had reposed in the Lord 450 years earlier, the Relics were incorrupt and his face shone with light. St. Nicetas' relics were placed in a reliquary in the Church of the Holy Apostle Philip in Novgorod, which, during the time of the Communists, was the only one left open in the city. A lovely and inspiring account of a visit to this Church and St. Nicetas' Relics by Orthodox convert Jim Forest may be [found here](#).

There is an curious connection between St. Nicetas and St. Philip. St. Nicetas was canonized during the reign of the Great Knyaz' of Moscow Ivan IV Vasyliyevych (1530-1584) who is popularly known as "Ivan the Terrible" (a poor translation of the Russian "Groznyy" – "Fear-Inspiring" would be better). This unfortunate man had to assume his mantle at the age of 3, by his dying father's request. His mother was regent until he turned 8, when she was apparently assassinated. We can only imagine the state of his life at the hands of the powerful boyars until his coronation as the first "Tsar (a derivative of "Caesar") of all the Russias" in 1547 when he was 17. Small wonder that Ivan exerted his power with cruelty and irrational rages.

Yet Tsar Ivan also sought comfort in piety and insisted that members of the special force he set up to carry out his commands, the "oprichniki" (from the Russian "oprich" meaning "exempted"), take part in Services that went on for hours, and even wear robes similar to those of Monks. When Metropolitan of Moscow, Hieromartyr Philip II, publicly chastised him for his murderous acts, Ivan ordered one of his chief *oprichniki*, Malyuta Skuratov, to dispose of him – which he did on December 23 (January 5 on the Gregorian Calendar), 1569, apparently by strangling him with his own Vestments. The next

наказів, «опричників» (від російського «опричь», що означає «окреме»), приймали участь у Богослужіннях, які тривали протягом багатьох годин, і навіть носили одяг, аналогічний ченцям. Коли Митрополит Московський, Священномученик Пилип II, прилюдно картав його за вбивчі дії, Іван наказав одному зі своїх головних опричників, Малюті Скуратову, щоб позбутися його - що він і зробив 23-го грудня (5-го січня за Григоріанським календарем) 1569-го р. мабуть задушивши його власними ж його Ризами. А в наступному місяці, в січні 1570-го р., Малюта очолив каральну експедицію проти Новгороду в результаті, якої загинули тисячі громадян. Можна вбачати Боже Провидіння в тому, що Заступник за своє місто, Новгород, Св. Микита, до нині свої Святі Мощі зберігає у Храмі (якого войовничі атеїсти ніколи не спромоглися закрити) Небесного Покровителя того Митрополита, якого замучив «різник» Новгороду.

Св. Микити Затворник, Єпископ Новгородський, є лише одним з багатьох Господніх слуг, які зв'язують історії України та Росії, як ще один приклад єдності в різноманітності. Протягом усієї цієї історії були й такі, хто наполягав на переважанні єдності за кошт придушення різноманітності. Образ Тройці, Джерело всього сущого, показує нам, що справжня єдність проявляється у відносинах любові між різноманітними і відмінними. Три Особи не є ідентичними і не утримуються разом деспотичним правлінням. Вони єдині, тому що вони люблять. Нехай же Св. Микита, який проявляє свою любов до Господа і Його творіння смиренням і покаєнням, бути орієнтиром для тих, хто прагне миру й гармонії поміж народами, з яких більший так часто, на жаль, був гнобителем меншого.

month, January 1570, Malyuta led a punitive expedition against Novgorod which killed thousands of its citizens. One may see Providence at work in that the Intercessor for his city of Novgorod, St. Nicetas, continues to find a resting-place for his Relics in the Church (which the militant atheists were unable to shut down) of the Patron Saint of that Metropolitan who was martyred by the "butcher" of Novgorod.

St. Nicetas the Recluse, Bishop of Novgorod, is but one of the many Servants of the Lord, who link the history of Ukraine and Russia, which is another example of unity in diversity. Throughout history there have been those who insisted upon the predominance of the unity to the extent of the suppression of the diversity. The image of the Trinity, the Source of all creation, shows us that true unity is manifested in a relationship of love among the diverse and distinct. The Three Persons are not identical and are not held together by despotic rule. They are One because they Love. May St. Nicetas, who manifests his love of the Lord and His creation by humility and repentance, be a guide to those who seek peace and harmony between the nations, of which the larger has so often, tragically, been the oppressor of the smaller.